

Bulányi atya: Az Ószövetség nem Isten ígéje

2007. augusztus 19. vasárnap 21:04

Bulányi György a kommunista rendszer ismert katolikus ellenállója 60 éve titkon hordozott gondolatait adja közre: Az Ószövetség nem Isten ígéje.

Bulányi György 1919. január 9-én született Budapesten. A Pázmány Péter Tudományegyetemen magyar-német szakos diplomát szerzett, 1943-ban szentelték pappá a piarista rend tagjaként. Piarista gimnáziumokban tanított, '45-ben Debrecenben fogott hozzá a Bokor nevű kisközösség szervezéséhez, amelyet a korabeli hatóságok illegális, államellenes szervezkedésnek minősítettek. '52-ben az elvtársak - bár az ügyész halált kért a fejére - végül csak életfogytiglanra ítélték. '60-ban szabadult amnesztiával, ezután szállítómunkásként kereste kenyerét.

Miután a Bokor bázisközösség tagjai az Állami Egyházügyi Hivatal Bulányinak küldött üzenete ellenére sem hagytak fel a katonai szolgálat megtagadásával, 1982 márciusában a Lékai-inkvizíció állami nyomásra eltiltotta a pátert a nyilvános misézéstől, megint csak életfogytiglan. Kifogásolt tanításait a püspöki kar a Hittani Kongregációhoz terjesztette fel. Ennek prefektusa, Joseph Ratzinger bíboros (ma XVI. Benedek pápa) egy kompromisszum után mentesítette az eretnokség vádjá alól 1997-ben. Azóta ismét misézhet, ha akad olyan merész plébános, aki meg meri hívni templomába.

Már Jézus működése után mindössze száz évvel felmerült a pogányokból lett keresztényekben az a gondolat, hogy meg kellene szabadulniuk az Ószövetség terhes örökségétől. Markionnak hívják azt a kisázsiai s Fekete-tenger melléki, Szinopé nevű városban született és pogány görögéből lett keresztényt, aki elvetette az Ószövetség haragvó és igazságot tevő Istenét már a második század első felében. Az akkori keresztény közgondolkodás azonban más volt, mint Markioné. Saját apja, Szinopé püspöke közölte ki őt.

Magam nagyvonalúan átlépek a szentmise első olvasmányát, mely rendre az Ószövetséget hozza. Még a másodikat is, és csak az evangéliumokról beszélek. Ezzel máris kései utódja volnék a 21. században a 2. századbeli Markionnak. Vállalom ezt a helyzetemet, és újra felvetem, hogy nem volna-e jobb, ha egyszer s mindenkorra megszabadulnánk attól, hogy az Ószövetség is az Isten ígéje. Azzal vetem fel, hogy bizonyos vagyok abban, hogy ezt a műveletet a keresztény vallások aligha fogják valaha is elvégezni. Aligha, mert kétezer esztendő hagyományát nemigen lehet kiiktatni a történelemből.

Mégis fel kell vetnem a kérdést, mert e hagyomány hatására rendre úgy gondolkodunk, ahogyan Jézus Istene nem gondolkodik. Nem rosszabb ez a hagyomány, mint más népek hagyománya. De mégis, az Ószövetség egy nép, a zsidó nép eredetmondája, nemzeti kultúrája, Jézus előtti kultúrája. S Jézus azt mondta magáról, hogy mindazok, akik őelőtte jöttek, tolvajok és rablók, és nem hallgattak rájuk a juhok. Ő az ajtó. Aki ezen, rajta keresztül megy be, az üdvözülni és találni fog. (Jn 10,8-9). Hogyan tehetjük ezek után meg, hogy mindörökké megnyomorítjuk Jézus tanítását azzal, hogy egy Jézus előtti nép és kultúra szöveggyűjteménye után ugyanúgy odatesszük a liturgia szavát, mint Jézus szavai után: Ez az Isten ígéje.

Kisap koromban volt egy társam, aki öt évvel járt fölöttem. Már növendékként bölcséleti és teológiai doktorátust szerzett. Nem volt akárcsi. Meg is örökíteném nevét: Gerencsér Pistának hívták. Nem szerzett szaktanári diplomát magának, gimnáziumainkban hittant tanított. Ha tán nem is gondolta, de Markion tanítványa volt ő már előttem. Egyszer mondta is nekem: Nem tanítom tovább az Ószövetséget, Benedek Elek Magyar mese- és mondavilágát fogom tanítani az iskolában. Megtette-e? Nem tudom. Hamar elsodorta előlem az élet. Már '48-ban kiment Amerikába, s ott folytatta piarista életét, '90 nyarán még találkoztam vele Buffalóban. Értitek a lázadását? Azt gondolta, hogy a magyar kultúra eredetmonda-világa is ér annyit, mint a zsidó kultúráé. Lehet, hogy nem ér annyit, de valamennyit ér azért. Minden nép eredetmondája ér valamit. Mennyit? Hát annyit, amennyit érhet az, ami Jézus előtti. Tolvajok és rablók írták.

Egyik Bokor-beli testvérem - szintén tanár, biológia szakos -, Döry Pista mondta, hogy teljesen értelmetlen dolog a gyerekeknek történelmet tanítani az iskolában. A történelem arról számol be, hogy miként változtak a határok. Például

a Kárpát-medencében határt húztak az utolsó másfélezer esztendőben az avarok. Messze Nyugatig, és túl Bécs táján is. Aztán leverte őket a német-római császár, s határát Keleten a Duna vonalánál húzta meg. Aztán következett honfoglalásunk, s a határt ismét Nyugatra toltuk a Lajta és a Fischa folyók közé. Aztán jöttek a törökök, és Mohács után háromfelé szakították határokkal az országot: hódoltságra, erdélyi fejedelemségre és a király ország részére. A felszabadító háborúk visszarendezték a határt a szentistvánira. S végül Trianonban tíz felé vagdosták hazánkat. A nyertesek mindig hősökről beszéltek, saját magukról. A vesztesek mindig adót fizettek, mint háborús bűnösök. A nyertesek mindig pusztították a földet és népeiket. Ami Budán dicsőség volt, az Sztambulban, Moszkvában, Bécsben gyalázatnak minősült. Ami Sztambulban, Moszkvában, Bécsben dicsőség volt, az Budán minősült gyalázatnak. Más és más dicsőséget tanultak Buda meg a többi város iskoláiban a gyerekek. Ami azonos volt, az csak a föld és a népek pusztulása, akármi is számított dicsőségnek vagy gyalázatnak itt vagy amott. Kérdem ezek után, hogy értitek-e már, amit Jézus mondott: Akik előttem jöttek, mind tolvajok és rablók.

Tessék egy palesztin, azaz filiszteus szemével olvasni az Ószövetséget, s benne Dávid dicsőséges harcait a filiszteusok ellen. Az ő szemükben az a gyalázat, maga. S ha magyar szemmel olvasom, akkor micsoda? Egy szomorú tény: ezt csinálják a királyok, az urak. Mit? Pusztítják a földet és a népeket. De hát csak ez van az Ószövetségben? Nemcsak ez. Még sokkal rosszabb is. Hálazoltárok, melyekben megköszönik Istennek, hogy az ő segítségével tudták pusztítani a filiszteusokat meg az egyiptomiakat, mert tudvalevően Isten fojtotta bele őket a Vörös tengerbe, és mert megint csak tudvalevően örök szeretettel szerette népét, a zsidót. Akik Jézus előtt jöttek, mind tolvajok és rablók.

És igazán nincs más az Ószövetségben, csak Isten segítségével végrehajtott tömeggyilkosságok? De van, hiszen az Ószövetséget is Isten képére teremtett emberek írták, akik tudták Isten igéjét, hogy jókisfiúknak, jókis lányoknak kell lennünk. Van benne ének a szerelemről (Énekek éneke), van benne Tízparancsolat, van benne templomépítés, van benne istendicséret (Az Úr az én pásztorem, nem kell félnem). Van benne az a jó is, ami az emberben és annak bármilyen vallásában is megtalálható: az, hogy jóknak kell lennünk. De az egész elborítja a határkiigazítás, a tömeggyilkosság és az ehhez adott isteni segítség. Értitek-e Markiont és engem, akik azt mondjuk, hogy mindenképpen meg kell szabadulnunk az Ószövetségtől? És értitek-e engem, amikor mondom, hogy alighanem sohasem fogunk megszabadulni tőle? Miért? Mert hiába tudjuk, hogy jóknak kell lennünk, azért a hazánkat csak meg kell védenünk, és vissza kell szereznünk, amit elraboltak tőlünk. Mert a románok a Tiszáig akarnak jönni, mi pedig nem hagyhatjuk, hogy Moldovában kipusztuljanak a csángók... Mert a spanyol és a francia földnek sértetlennek kell maradnia, s a baszkok sohasem nyugodhatnak bele, hogy spanyolok és franciák tiporják a megszentelt baszk földet... És mert a spanyol és a francia és a baszk Isten azonosul az ő népével, miként a zsidók Istene is azonosul a zsidókkal. Még ha az egyházak vezetősége azonosulna is Markionnal, mi akkor is ragaszkodnánk a magunk magyar, román, spanyol, francia, baszk Istenéhez. Mindahány nemzet van a földkerekségen, mind azonosul a maga Istenével, amely azt mondja ellenségeinkre, hogy üsd, vágd, nem apád.

Mert nemcsak azok a tolvajok és rablók, akik Jézus előtt jöttek, hanem azok is tolvajok és rablók, akik Jézus után jöttek. A Jézus után nem más, mint a Jézus előtt. Nincs különbség előtt és után között. S ha van, az legfeljebb annyi, hogy a Jézus utániak már sokkal fejlettebb tolvajok és rablók. A multik ma már úgy veszik el a nemzeti vagyont, hogy határt sem kell módosítani, anélkül is ki tudnak fosztani minket.

S mivel így van, ezért én vállalom, hogy Markion nyomába lépek, s azt mondom, hogy amíg van Ószövetség Jézus táborában, addig naponta tanuljuk az Írásból nemcsak azt, hogy légy jó, hanem azt is, hogy légy tolvaj és rabló és légy tömeggyilkos. Olyan kereszténységről álmodom, amelynek szentmiséiben van változatlanul három olvasmány. A harmadik az evangélium. Az első a világirodalom, s benne mindaz, ami rárimel Jézus tanítására. Meg is van már az ideiglenes olvasókönyve. Hamvas Béla Anthológia humana című gyűjteménye, vagy pedig Sík Sándor és Juhász Vilmos könyve: A Szeretet breviáriuma című. Megtalálhatók benne a Jézus előtti és Jézus utáni világ jézusi hangjai. Azoké, akikre figyelniük kell. Mondjak neveket, akinek írásait találok e két kötetben? Mondok: Hermész Triszmegiszthosz, Buddha, Lao-ce, Konfu-cse, Hérakleitosz, Platón, Szókratész, Marcus Auréliusz s a Jézus utáni világ énekesei: Benedek és Ferenc, Erazmus és Mórusz Tamás, Pascal és Angelusz Sziléziusz, Tolsztoj és Dosztojevskij, Böll és Grass... Vég nélkül sorolhatnám. Nagyon figyelniük a templomokban mise alatt, ha ezeknek az írásait hallhatnánk első olvasmányként.

S mi lenne a második olvasmány? Hát részletek Wass Albert A funtineli boszorkány című regényéből, Szabó Lőrinc Vang-An-Si-ja, Sinka Virág balladája s mindaz, amit az évek hosszú során hallhattatok idézni tőlem. S ez lenne az egész világon? A magyar irodalom? Dehogyan is ez lenne. Minden nép tudja, hogy jónak kell lenni. Minden népnek vannak avatott tollú írói, akik nem csak ószövetségi gyilkos Istent tudnak dicsérni, hanem tudják Jézus Istent is magasztalni, a jézusi szeretet Istent is. Csodálatos kórus lenne ez. Lopkodnánk más népek harmadik

olvasmányaiból, s betennénk a mi második olvasmányaink kötetébe.

S akármennyire is lehetetlennek gondolom, hogy leváltjuk az Ószövetséget, s a második olvasmányt, mégis elmondom és leírom ezt, mielőtt meghalok. Talán majd ha fejre áll a multik világa, elkövetkezik egy jobb kor, amely tudni fogja, hogy bizony nem készítjük az Úr útját addig, amíg hangozhat a szentmisében az is, ami Jézus előtti, a tolvajok, a rablók és a tömeggyilkosok hangja. Amen.

Bulányi György

Megjelent a Magyar MÉRCE áprilisi számában